

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

nummer

8 54

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 48.

Stockholm den 30 November 1911.

4:e årg.

Prenumerationspris: 1/2 år... kr. 4: 50 1/3 år... kr. 2: 50 3/4 " " " 3: 50 1/4 " " " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. — Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: kl. 11—12. — Sthlm 1911, F. Englunds Boktr.	Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. — Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 18 mm:s höjd per gång 10: — Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.

Kommunala yrkesskolor.

Frågan inför sin lösning?

I Dagnys trettioförsta nummer af denna årgång lämnades en kort öfversikt af folkskoleöverstyrelsens förslag till en första gestaltning af kommunens yrkesundervisning. Där redogjordes för hur genom detta utlåtande den på projekt och motprojekt redan nog så rika yrkesskoleddiskussionen tillförts ännu en föreslagen skoltyp — endagsskolan. Denna nya, på Münchenermodeller kalkerade princip för frågans lösning innebär ingenting mindre än en omvärdering af yrkesskolans mål. I de tidigare förslagen har hufvudvikten lagts vid yrkesskicklighetens uppdrifvande. Intresset för skolans uppfostrargärning, som gifvetvis aldrig släppts ur sikte, har på sin höjd varit sidoordnad med syftet att dana kunniga yrkesarbetare. Med endagstypen däremot stiger den folkuppfostrande afsikten i förgrunden. I den af folkskoleöverstyrelsen skisserade arbetsplanen för yrkesskolorna lägges stor vikt vid meddelande af samhällskunskap och fostran till medborgaransvar. Själva formen för organisationen, undervisningens ordnande efter endags-system, möjliggör mottagandet af ett större antal elever än sexdagarsskolorna och tillåter barn äfven ur de fattigaste familjer att ta del af undervisningen, då skolbesöken ej beröfva dem deras arbetsförtjänst. Denna endagsskolans förmåga att snart sagdt borteliminera den enskilda lärjungens ekonomiska uppoffringar för undervisningens erhållande är dess förnämsta styrka. Blir endagsskolan verklighet

är det i detta tecken den segrat. Den yrkesskicklighet som endagsskolan afser att bibringa blir med tre timmars verkstadsundervisning under den enda skoldagen gifvetvis i högsta grad beroende af samverkan med arbetsgifvarne och det sätt, hvarpå dessa komma att sysselsätta ungdomarne under de fem betalade arbetsdagarna. Det kan alltså icke förnekas att ur vissa synpunkter endagsskolan medför en del vådor, men då detta oakadt förslaget mötts med sympati i vida kretsar och äfven vunnit tillstyrkande af drätselnämnden,* ligger häri ett otvetydigt erkännande af den nya planens stora förtjänster i socialt hänseende.

Beträffande den speciellt kvinnliga yrkesgren som folkskoleöverstyrelsen i sitt förslag upptagit, nämligen sömnaden, anmärktes redan i den ofvan åberopade tidigare artikeln att styrelsen i detta stycke tänkte sig ett väl vidt omfång för undervisningen inom en skola. Sömmerskornas arbetsgebit uppdelas yrkesmässigt i fyra eller fem själfständiga grenar, som representera hvar sitt fristående yrke. Att under sådana förhållanden starta en sömmerskole med gemensam undervisning för yrkets olika grenar är en orimlighet. Skall skolan nå sitt syftemål, måste den begränsas till ett fack. Den betydligt dunkla benämningen sömmerskeskola bör lämpligen ersättas med

* Sedan detta skrefs, har äfven beredningsutskottets godkännande af förslaget offentliggjorts.

Arbeta för Dagny
genom att gynna dess annonsörer

Juhl. Guld- & Emaljfabrik
DAVID ANDERSEN & Comp.
Befruktare
A. Fredriksson & Co.

t. ex. klädsömnadsskola och den kommande verksamheten inom undervisningsanstalten ställa sig denna visserligen betydligt inskränkande men åtskilligt klarare beteckning till efterrättelse.

Endagsskolan sådan den nu föreslås är ett experiment. Detta fastslås redan af professor v. Schéele i hans skrifvelse till folkskoleöfverstyrelsen. Professorn antyder i detta sammanhang, att för de yrken, där inrättande af endagsundervisning ej rätt lämpar sig, kommunen skulle kunna upptaga tanken på sexdagarskolor, visserligen enligt professors mening endast i form af lämnadt understöd till enskilda undervisningsföretag. Nu är det emellertid så, att man med ganska stort skäl kan fråga om undervisning i sömnad under en skoldag pr vecka skall komma att ge så mycket i utbyte åt syateljernas yngste och nybörjande. Som bekant tjänstgöra sömmerskeeleverna under sina första år inom yrket mest som springflickor och sättas först så småningom till något egentligt sömnadsarbete och då till någon detalj i arbetet. Det fordras alltså ett synnerligen stort tillmötesgående från arbetsgifvarens sida för att bringa den under vanliga förhållanden mest som springflicka betraktade sömmerskeelevers arbete under de fem veckodagarna i samklang med den undervisning, som på den sjätte dagen meddelas i yrkesskolan. Därmed vill jag ej ha sagt att en sådan öfverensstämmelse mellan yrkes- och skolarbete inom ett sömnadsfack ej kan ernås. Tillfälle bör lämnas att erfaras om endagstypen lämpar sig för sömnadsyrkena, och om det samarbete mellan ateljé och skola, som är klafven till yrkeskunskapens meddelande, låter sig åvägbringas.

Emellertid, försöket med endagsskolan förlorar ingenting i värde om man på samma gång, för att göra experimentet så allsidigt och fruktbärande som möjligt, pröfvade hvar en sexdagarsundervisning kunde leda. Fröken Sidners reservation till folkskoleöfverstyrelsens förslag visar här vägen. Inom parentes sagdt har den, som skrifver detta, att bedja reservanten om ursäkt för en tidigare felaktig innanläsning af hennes yttrande. Fröken Sidner föreslår icke sexdagars skola istället för endagskola, såsom jag en gång uppfattade det, utan både det ena och det andra.

Lokal, inredning, undervisningsmateriel och lärarekrafter måste anskaffas redan för en enda kurs af endagstyp som nu föreslagits. De rum, hvori skolan skall inrymmas, kommer uteslutande att användas för dess behof och följaktligen blir hvarje sal tagen i anspråk endast ett par timmar under en hel vecka. Visserligen är det sannt, att de tjugo flickor, som eventuellt komma att bilda den första klassen i sömnadsskolan, i sin egenskap af de första försöksobjekten symbolisera en oöfverskådlig rad af kvinnlig ungdom, som under tidens lopp skall finna sin utbildning vid Stockholms stads yrkesskolor, men detta kan ej dölja, att undervisningskostnaderna fördelade per capita komma att ställa sig mycket höga under det första året, enligt fröken Sidners beräkning omkr. 250 kr. per elev. Då det med ett ganska ringa tillskott i kostnad låter sig

realiseras att inom samma lokal rymma såväl en sexdagars- som en endagsskola, synas såväl ekonomiska som pedagogiska och sociala skäl tala för att så snart som möjligt och helst från början tanken på en sexdagars sömnadsskola omsättes i verklighet.

På tal om kommunen och den kvinnliga ungdomens uppfostran för yrkena är det omöjligt att med tystnad förbigå det verksamhetsområde, åt hvilket det stora flertalet af kvinnor ägnar sig — det må ske i eget eller andras hem — nämligen det husliga arbetet. Det torde vara uppenbart, att kommunen förr eller senare kommer att stå inför uppgiften att på ett rationellt sätt tillgodose de unga kvinnornas behof af handledning i hushållsgöromål. Bland sociala arbetare, manliga såväl som kvinnliga, torde den önskan vara allmän och liflig att kommunen snart måtte gripa sig an med upprättandet af en sådan skola, då enskilda företag, hur gagnarika de än kunna vara ej minst genom sin större lätthet att pröfva sig fram till de bästa metoderna, aldrig mäktat fylla de kraf, som framtiden sannolikt kommer att ställa på en sådan skola. Emellertid kan en undervisning i hushållsgöromål aldrig ensidigt bindas vid endagstypen. Tvärtom torde det endast vara i undantagsfall som en sådan tidsindelning kan sättas i fråga. Här kommer sexdagarsundervisning i längre och kortare kurser samt aftonkurser sannolikt att bättre visa sig motsvara ändamålet. Andra former för undervisningens meddelande kunna naturligtvis också tänkas. Många äro också de kategorier af kvinnor, som en dylik anstalt bör kunna utbilda för olika uppgifter; blifvande husmödrar och mödrar, tjänarinnor af alla slag, ensamjungfrun som skall vara familjens faktotum, lika väl som den för sina speciella uppgifter utbildade husan, kokerskan eller barnsköterskan, strykerskor etc. En sådan skola skulle sannerligen ej komma att sakna uppgifter och den största torde bli att dana dugliga husmödrar, eller jag skulle hellre vilja uttrycka det så — att hjälpa kvinnorna särskildt i de ekonomiskt mindre väl lottade hemmen till rätta med deras blott alltför ofta orimligt stora arbetsbördor.

Då yrkesskolefrågan enligt förkljudande snart nog skall behandlas i Stockholms stadsfullmäktige, kommer måhända redan nästa nummer af Dagny att kunna i notisens form meddela fullmäktiges beslut. Det är att hoppas, att detta får bli ett tillkännagivande om de linjer, efter hvilka vår stads yrkesskolefråga fann sin lösning.

Axianne Thorstenson.

Prenumeration å DAGNY sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.

Juvel-, Guld- & Emalj arbeten.
DAVID ANDERSEN & Comp.
 Hofjuvelerare.
 4 Fredsgatan 4.

Arbeta för Dagny
 genom att gynna dess annonsörer

Är de norska kvinnornas rösträtt en kvinnosaksseger?

Politisk rösträtt och valbarhet för kvinnor infördes i Norge för fyra år sedan, men en rösträtt gifven på säregna villkor. Ty i de olika länder, där kraf på kvinnornas medborgarrätt uttalats, där i sammanslutningar eller i enstaka hjärnor idén kommit fram, har den alltid varit oskiljaktligt förenad med den tanken, att åt kvinnor borde ges rösträtt på samma villkor som åt män. Så är den vanliga formuleringen, ty så är den självklara tankegången: är det för rättvisans och människovärdets skull, som rösträtten ges, så bör den ges lika åt alla. Att där denna rätt redan gifvits åt landets alla män, man sedan skulle dela upp den kvinnliga befolkningen i två delar och säga: vi ge rösträtt åt dessa kvinnor men icke åt dessa, detta är ett utvidgningssätt så egendomligt, att man har svårt att fatta att idén kunnat framkomma.

Detta var emellertid just hvad som skedde i Norge. Ett dylikt förslag icke endast kom fram, det vann anhängare, segrade och blef antaget. Genom stortingets beslut gafs rösträtt åt norska kvinnor, icke åt Norges kvinnor, icke den allmänna rösträtten, som är tilldelad Norges män, utan politisk valrätt endast åt de kvinnor, som redan äga kommunal sådan, således endast åt 300,000 kvinnor, när rätten i annat fall skulle beviljats åt 500,000.

Ett egendomligt förfaringssätt just i ett demokratiskt land!

De norska kvinnorna gladdes, ehuru deras första tanke naturligtvis blef att skaffa sina utestängda systrar samma deras rätt. Regeringen kom med förslag i detta syfte, men stortinget vägrade genom beslut sistlidne augusti.

Norskorna få börja på nytt fullföljandet af sin kamp.

Nu må man väl fråga sig: är en sådan rösträtt, som den de ännu få nöja sig med, en kvinnosaksseger?

På denna fråga kan svaras både ja och nej.

Ett framsteg i fråga om kvinnans rättigheter måste det ju kallas, när åt en grupp kvinnor erkänts det politiska medborgarskapet, ett viktigt genombrott i kvinnornas sak är det oemotsägligt. Icke endast i det land det skett, utan också i alla andra, är ju endast den inverkan det har på åskådningssättet enorm. Kvinnorna i Norge ha rösträtt, så har det kommit att allmänt taget heta. I alla de stater, där man strider för saken, i alla de manliga medvetanden, som äro dess motståndare, måste det dock erkännas: i två Europeiska länder, Finland och Norge, äga kvinnorna rösträtt. Att de norska kvinnorna ta den som en seger, denna visshet att nu är isen bruten, nu är det gamla, orättfärdiga könsstrecket, som skilde människorna ännu mera godtyckligt än penningstrecket, utstruket — detta är ju helt naturligt.

Men en seger för kvinnosaken är från en annan sida sedt detta lagbud icke. Det är tvärtom så godt som ett direkt slag i ansiktet åt den verkliga kvinnosaksidén.

Ty det säger sig själft utan att ett enda ord fordras till bevis, att där en rätt är gifven på inskränkta vill-

kor för kvinnor än för män, där är den i grunden ett underkännande, ja, nästan så godt som en kränkning af kvinnorna såsom mänskliga personligheter.

Åt männen skänkes en rätt såsom individer i ett samhälle, af kvinnorna fordras vissa kvalifikationer för åtnjutandet af samma rätt. Därmed har man ju sagt tydligare än med ord: en kvinna är icke i och för sig jämn-god med en man, hon är det först när hon visat sig äga vissa förutsättningar — i detta fall den inkomst, som berättigar till kommunala val — för att kunna deltaga i det politiska lifvet. Folkrepresentanterna i ett land ha härmed uttalat: alla våra män, om än aldrig så ouppfostrade och okunniga, äga endast i och med det att de äro män af naturens hand mera insikt och förmåga att utföra sin del af medborgarens värf. Är man född kvinna räcker icke det förstånd man fått i och för sig, det kan utvidgas genom det tillfälle en något mera burgen ställning ger, men denna utvidgning är nödvändig.

Tankegången är i grunden alldeles densamma, som den man stundom hör i påståenden som detta: nog borde alla kvinnor, som äro läkare, ha rösträtt. Frågas då, om icke äfven andra examina och andra sysslor borde ges samma rätt, blir svaret oftast endast ett envist fasthållande: nej, inga andra, läkare böra de vara.

Men i och med detta är ju fältet uppgifvet och man har kastat sig in i samma själfmotsägelse som det norska stortinget stannat i: erkännandet kvinnorna äro dugliga att ha röst med i landets politiska lif men fordran på ett slags kompetensvillkor — här ett så artificiellt som en viss inkomst.

Egendomligt nog kan det konstateras att just tanken på sådan en halfhetens rättvisa som den, hvilken blifvit beviljad i Norge, uppkommit en gång äfven hos oss, ehuru närmast som ett slags beskyllning, grundad på ett missförstånd. Vid bildandet af föreningen för kvinnans politiska rösträtt uttalades naturligtvis fullt radikalt kvinnosakssinnadt, att kvinnorna borde ha rösträtt genast på samma villkor som männen. När så det kraftiga arbetet på männens utvidgade rösträtt tog fart, uppstodo de mest oförklarliga missstyrdningar: man ville allmän rösträtt åt män, men kvinnornas skulle stanna vid 800-kronorsstrecket.

Denna sista tanke eller ens att den kunde uppstå hos någon som en rimlighet, en möjlighet, var fullkomligt ofattbar för dem, som uttalat sin bestämda kvinnosaksfordran, jämlikheten med männen — det mer eller mindre demokratiska styrelsesättet var sedan något, som endast rörde hvars och ens personliga öfvertygelse.

Det sista lilla dammolnet af detta missförstånd är nu för länge sedan skingradt. Egendomligt är det då att bevitna, att en sådan form af rösträtt nyligen fastslagits, en half rätt, som är i strid med själfva feminisms tanke.

Men lika visst som denna tanke en gång skall segra, lika visst kommer snart detta sätt att bevilja kvinnorna en rättfärdighet att ändras i vårt grannland och förbli utan efterföljd i andra länder.

Hilda Sachs.

M:me Cruppi om den svenska kvinnan.

Inför fullsatt hus i ett litet sjuksköterskehem i Paris, bakom Panthéon, höll i går M:me Cruppi, den bekanta och berömda författarinnan, fransk delegerad vid sommarens Internationella Röstrettskongress i Stockholm, ett föredrag om den svenska kvinnan.

Det var sina senaste intryck af det feminina könet i Sverige hon här för första gången offentligen framlade.

Baserad på djupgående studier af Sveriges folk, dess litteratur och historia, var hennes karaktäristik ytterst gedigen och värdefull, så väl för den i ämnet obevandrade som för den i detsamma väl hemmastadda.

I sin helhet kunna vi svenska kvinnor vara ganska belåtna med det omdöme den skarpsinniga och psykologiskt erfarna talarinnan skänkte oss.

Detta så mycket mer som föredragshållaren föga anade, att i ett hörn af salen fanns ett känsligt och för alla nyanser i karaktäristiken noggrant iakttagande öra, som just tillhörde det släkte hennes föredrag behandlade. Undertecknad var nämligen det enda utländska elementet i den för öfrigt kemiskt rent franska publiken.

M:me Cruppi började med att påpeka hur mycket den latinska rasens kvinnor ha att lära af den germaniska. Huru dessa senare sedan äldsta tider och i historiens alla faser aldrig förlorat sin handlingskraft, sin arbetsförmåga, sin självständighet och sin så att säga manliga (?)* egenskap af objektivitet.

Anmärkningsvärdt är särskildt, påvisade hon, hvilken obetydlig roll det indirekta inflytandet alltid spelat hos nordens folk, huru liten sympati det vunnit enkannerligen bland dess kvinnor.

Intrigspel och mätressystem ha där visserligen försökt att finna men aldrig funnit någon jordmån.

Bland de nordiska folkens öppna och frimodiga kvinnor, i urminnets tider vanda vid manlig bevärning — talarinnan hänvisade härvid på Sveriges mytologi, dess valkyrior, krigsamazoner, Wärendskvinnor, på en Margareta, en Anna Bjelke, en Kristina Gyllenstierna m. fl. — hade den nyckfulla och opålitliga latinska kvinnans sensationslystna stiletvapen aldrig funnit bärare.

En svensk Charlotte Corday skulle ej mördat Marat i badkaret men möjligen i duell på öppen gata.

Visserligen påverkades Sverige ganska betydligt under Gustaf III:s tid af fransk kultur, öfverförfining och Voltairianism, så att svenska kvinnor t. o. m. började anlägga sabel och lans för att utöfva fäktkonsten med "solfiäder och koketteri", men kort var detta skede, och snart tillbakadrefs den utländska sedvaneinvasionen, liksom förut utländska härar och flottor tillbakaslagits.

M:me Cruppi dröjde länge vid Fredrika Bremers namn, hennes lif och verksamhet. Som bekant är Fredrika-Bremer-Förbundet modell till M:me Cruppi's skapelse "La Section d'Arts et de Métiers", som sorterar under franska Kvinnornas Nationalförbund.

Af moderna författarinnor upptogo tydligtvis Ellen Key och Selma Lagerlöf talarinnans största intresse.

Själff har M:me Cruppi öfversatt spridda kapitel ur Gösta Berlings saga, och ett arbete om Ellen Key är under behandling.

Äfven sitt besök i Uppsala omnämnde M:me Cruppi. Minnet däraf var i allo angenämt. Särskildt trenne fakta hade frapperat talarinnan därstädes, studentskornas

*) Frågetecknet ditsatt af red., som ej förstår hvarför en af de egenskaper den svenska kvinnan enligt M:me Cruppi sedan urminnes tider besitter särskiljes såsom »manlig».

käcka och hälsovittnande utseenden, det förtroliga kamratskapet mellan manliga och kvinnliga studenter, och sist men icke minst — den absoluta frånvaron af "galanterie"!

Några lyckönskningar till den svenska kvinnan, som hunnit så långt på den politiska och sociala banan, och det formfulländade, melodiskt framförda föredraget var till ända.

Paris 24 Nov. 1911.

E. G. N—n.

Svensk Hemslöjds utställning på Nordiska Museet.

Den som med uppmärksamhet och intresse följer med föreningen Svensk Hemslöjd i dess verkliga beundransvärda sträfvanden att föra fram och utveckla den nationella handslöjden har säkerligen hört talas om, att föreningen i Vittsjö i Skåne under den gångna sommaren öppnat en väfskola, hvars speciella syfte är att utbilda skickliga mattväfverskor bland allmogekvinnorna.

Huru högt konstfärdigheten inom mattväfnadsfacket redan nått i våra sydligaste landskap, ha vi nu också fått se under den gångna veckans profutställning på Nordiska Museet, där de härligaste väfnader från Skåne och Blekinge visa hvilken betydelsefull och värderik landvinning föreningen återigen gjort. Ty redan med de färgsammansättningar, mönster och kvalitéer samt den teknik, som här ges prof på, ha dessa svenska hemslöjds mattor förutsättning att kunna rivalisera med och kanske äfven så småningom uttränga alla dessa importerade persiska, smyrna, turkiska, för att nu inte tala om de tyska mattorna, som lägga snaror för våra fötter.

Särskildt böra då de skånska ryamattorna kunna inta den plats i våra hem, som dem med rätta tillkommer. Och för den som älskar att ha en golfbetäckning, där man sjunker ned med foten som i mjuk mossa, kan ingenting härligare tänkas än dessa. Rödlakansmattorna äro ju ej så mjuka, men den vackra, tjocka väfnaden, som kan utföras i så många vackra mönster bör tillfredsställa en inte allt för veklig smak.

Af de utställda ryamattorna är det särskildt en, som väckt allmän beundran. — Den är också den största af dem och har inköpts af Svenska slöjdföreningen. Det utsökt stilfulla mönstret är utfördt i blågrönt, rött, mossgrönt och brunt, och fastän färgerna äro ganska starka smälta de ypperligt samman och bilda en helhet af konstnärlig verkan.

En annan, som är inköpt af privat person, är hällen i mörkare toner — körsbärsrött och djupblått — och äfven den måtte vara härlig att äga i sitt rum. Dessa liksom de flesta ryamattorna äro af bomullsgarn. Och det visar sig, att det materialet ger en sammetsglans och färgrikedom, som ovillkorligen ställer det före de hittills brukligare yllegarnerna. Härtill kommer, att bomullsryan är så lätt att hålla dammfri och efter kemisk tvättning äro de lika vackra som förut. Af gångmattsprofver fanns det en hel mängd — starka, präktiga, väfda af nöthär

med stilfulla bårder i dukagång och opphämta. Särskildt ett i mossgrönt med svarta teckningar och in-plockade röda ränder och ett annat i oceanblått och brunt gjorde sig utmärkt väl. Förutom mattorna fanns det äfven profver på några nya möbelyger af regarn som voro utmärkt vackra och paranta med sin silkesglans. I synnerhet ett i grönt och blått och ett i gammalrödt bör vara klädsamt på våra björkmöbler.

Mönsterna, som hålla sig strängt till de gamla svenska motiven, äro alla utförda af fröken Elsa Svensson och utgöra ett ytterligare bevis på denna konstnärinnas förståelse af sin uppgift.

Den intressanta utställningen har anordnats i samband med Svensk Hemslojds ordinarie höstsammanträde, hvilket hölls måndags afton d. 20 i Nordiska Museets norra sal under prins Eugéns ordförandeskap. Härvid höll äfven fröken Lilly Zickermann ett mycket underhållande föredrag om skånska och blekingska väfnader illustrerad med skioptikonbilder, hvarefter den nya mattutställningen togs i betraktande.

M. R—M.

Konst.

En ny konsttidskrift.

I dessa dagar har utkommit första numret af en ny konsttidskrift, "Konst" kallad. Den nya tidskriften bör vara ägnad att särskildt intressera Dagnys läsare, då företaget ledes af kvinnor. Tidskriftens redaktion utgöres nämligen af fröken Elisabeth Thorman och den bekanta målaren Ida v. Schulzenheim, hvilken inlagt så stor förtjänst både som stiftarinna af föreningen Svenska Konstnärinnor och såsom anordnare af den utmärkta utställningen i våras.

Den nya tidskriftens uppgift är närmast att genom ett mer populärt och på samma gång mångsidigare och mer sammanträngdt innehåll och ett billigare pris tränga till vidare lager än föregående tidskrifter inom samma område. Den förteckning på medarbetare, som lämnas, upptager en mängd namn på konsterna författare både i Sverige och grannlanden.

Det nu utkomna första häftet är pryddigt och tilltalande till utstyrelse och uppställning och textinnehållet bådär godt för tidskriftens anda och mångsidighet. Första sidan prydes af en bild af Carl Larssons senaste tafla "Vet du hvad? Var god och glad".

Samma populära namn läses under den första artikeln, eller snarare artiklarna, ty "författaren" Carl Larsson bidrager med såväl "En eternell", på en gång ett barndomsminne och ett "in memoriam" åt fadern till tidskriftens redaktis, som med ett andra bidrag, "Mål och medel" kalladt, hvare han ger prof på ett annat slag af sitt författarskap. Det är en kritik, där han håller en ganska skarp vidräkning med vissa konstruktningar och med deras tolkning af det bekanta slagordet "L'art pour l'art". Han är icke så litet drastisk i sina uttryck, men slår nog i det hela hufvudet på spiken, så bl. a. då han säger: "Nog ligger det väl oftast där bakom ett tillgjordt förakt för hela den öfriga mänskligheten och djupaste vördnad för det

egna lilla jaget". Eller längre fram: "Det är så oförskämdt detta, att utställa något som man säger är gjordt utan att ta' ringaste hänsyn till publikens förståelse och känslor. Och så sakramenskadt dumt sedan! Ty hvarför i all min da'r utställer man då!? Det vore ju då nog att sitta hemma och godta sig åt härligheten och obegrifligheten, alldeles i splendid isolation."

Numret innehåller vidare illustrerade artiklar af Oscar Montelius om "Gammal svensk ornamentik", af Cyrillus Johansson om "Östermalms nya läroverk", af W—n om Ernst Norlinds utställning samt en rikhaltig notisafdelning.

Tidskriften utkommer i 15 nummer om året och priset är endast 2:75 kr.

M. C.

Folkskolans Barntidnings julböcker.

Jag pinas ibland af en ond dröm om en kommande tid, då sagodiktarnas och sagoförtäljarnas släkte dött ut, då man för barnen utbytt sagostunderna (hvar skulle man för resten fira dem, då brasorna fått vika för värmeledning?) mot besök på biograferna, där man utan att det ringaste möda sin fantasi får se de underbaraste äventyr, mot hvilkas skräck och härlighet Askungens och Törnrosas öden te sig matta och förlegade.

Nå, det är väl att ej behöfva vara med då! Och låt oss tills vidare läska oss med sagans poesi och glädja oss åt de sagodiktare som ännu — och just nu — finnas.

Folkskolans Barntidnings jultidning och julböcker: Julklappen, Guldslottet, Lilleputt, Rosengull, Tummetott och Trisse innehålla som vanligt äfven i år ett urval utmärkta alster af våra bästa sagoberättare. Anna Wahlenberg har i hvardera af Julklappen, Guldslottet och Trisse en saga hvaraf i synnerhet den första och den sista utom nöjet kunna ge barnen lite att tänka på. Jeanna Oterdahl, ett jämförelsevis nytt namn, som redan hunnit bli ett af våra allra bästa inom sagolitteraturen, bjuder likaledes på tre sagor, bland vilka man har svårt att ge någon företrädet, så förtjusande äro alla tre. Vendla Emanuelsson berättar i "Vän eller fiende?" en fin och tankeväckande historia om människan och djuren, och Hjalmar Bergman skildrar i berättelsen om Tummetott så många farligheter och äventyr att det bör kunna tillfredsställa mycket stora fordringar på det området — för att nu nämna blott en ringa del af rikedom. Till sagorna och berättelserna ha illustrationer lämnats af flera framstående tecknare såsom John Bauer, Edw. Berggren, Elsa Beskow, Brita Ellström, Aina Stenberg, Gerda och Johan Tirén.

Med Julklappen följer såsom gratisbilaga ett litet häfte, Röda korset, en gåfva till Sveriges barn af Röda korsets kvinnoförening, som därmed vill främja en stor och gagnelig fosterländsk idé. Bidrag till detsamma ha lämnats af prins Carl, K. G. Ossian-Nilsson, Julia Svedelius och Gunnar Nyström, och den lilla boken kommer helt säkert att intressera barnen genom sitt väckande och lärorika innehåll.

A. H—n.

Spridda drag ur Jenny Linds lif.

För Dagny af *Maria Holmström*.

II.

Naturligtvis kunde inte en så stor konstnärinna i längden få tillhöra endast fosterlandet. Ryktet om den underbara svenska näktergalen spreds snart till främmande länder och anbud om engagemang kommo i mängd.

Efter kortare besök i Finland och Köpenhamn, där alla lågo för hennes fötter, kallades J. L. att uppträda i Berlin vid det nya operahusets invigning. Kompositören Meyerbeer, bosatt i Paris, hade där gjort hennes bekantskap och vid utarbetandet af sitt nya verk för Berlinoperan, "Fälthäret i Schlesien", skrifvit hufvudrollen för J. L.

Hon reste — och den första ton hon tog i Berlin beseglade hennes öde. Hädanefter blef det aldrig mera möjligt för henne att dra sig tillbaka. Hela Europa, dess folk, konungar och musiker ställde hädanefter allt större anspråk på henne och vistelsen i fosterlandet blef allt mera afbruten.

Vid ankomsten till Berlin var J. L. mycket ängslig och rädd för att misslyckas på den scen, där så många stora och lysande stjärnor skördat ära och lagrar, och Meyerbeer hade mycket besvär med att sätta mod i henne. Genom honom föreställdes hon enskildt för den kungl. familjen och inbjöds en af de första dagarna till en soaré hos prinsessan af Preussen, sedermera kejsarinnan Augusta. Hennes behagliga uppträdande och ännu mera hennes underbara, gripande sång gjorde ett sådant intryck på de närvarande att de — enligt gjorda dagboksanteckningar — "aldrig någonsin kunde glömma den underbara aftonen".

På operans scen i Berlin väckte J. L. formlig uppståndelse. Men inte endast i Berlin. I Hamburg, Hannover, Wien samt på otaliga platser i Södra Tyskland, där hon sedan uppträdde, voro hennes triumfer enastående. Scenen brukade öfvertäckas med buketter och blommor, de förnämsta skalder skrefvo dikter till hennes ära och lagerkransar räcktes henne på sidenhyenden. Folkmassan spände hästarna från vagnen och drog henne under jubel till hotellet. Då hon kom till repetitionerna betedde sig stundom orkestern som förryckt. Hon togs emot med glädjehrop och fanfarer — och vid ett tillfälle blef kapellmästaren så utom sig af förtjusning, att han kastade taktpinnen och ursinnigt klappade händerna.

* * *

Medan J. L. befann sig i Tyskland blef hon enträget uppmanad att uppträda också i England. Längre stred hon emot, ty språket, folklynnat, de stora fordringarna och annat mera syntes henne som oöfverstigliga hinder. Efter mycken bäfvan och ängslan underskref hon emellertid ett kontrakt, som för en säsong band henne vid italienska operan i London, "Her Majesty's Theatre". Ho-

noraret bestämdes till 86,000 kr. för säsongen förutom ett möbleradt hus, hästar och vagn samt 14,000 kr. för att innan debuten i London vistas en tid i Italien för språkstudier, om hon så önskade.

Publikens spänning, då J. L. d. 4 maj 1847 för första gången skulle uppträda på den historiskt berömda teatern, låter sig knappast beskriva. Trängseln var förfärlig. Hela hofvet och allt hvad London ägde mest lysande hade kommit till teatern. Så snart den svenska primadonnan visade sig på scenen, bröt en så stark bifallsstorm lös, att man aldrig hört dess make. Det var som Alice i operan Robert hon debuterade.

Med ens var J. L. Londonpublikens förklarade gunstling. Men inte endast teaterpublikens eller den fina världens utan äiven folkets, massornas, som aldrig hört henne sjunga. Efter en kort tid var hon så populär, att det inte talades om annat än "den svenska näktergalen", som hon allmänt kallades. Hennes porträtt såldes på snusdosor, tändsticksaskar, tebrickor och näsdukar. Hästar, katter och hundar uppkallades efter henne, och de små barnen döpte sina dockor till Jenny. Tidningarna hade dagligen hela spalter med beskrifningar på de vilda scener, som utspelades framför teatern, där människorna stodo flera timmar i kö. Inte endast damer utan också herrar buros afsvimmade bort, och de söndertrampade hattarna, paraplyerna och andra klädespersedlar voro otaliga. "Jenny-Lind-vurmen" närmade sig vansinnets gräns.

Under allt detta tumult var hon själf fullkomligt oberörd, där hon bodde i sin landtliga villa. I ett bref skrifver hon under dessa dagar:

"Vi ha den allra trefligaste bostad ett litet stycke från staden, där allt är så stilla och fridfullt och luften så härlig, där fåglarna sjunga i trädgården dagen lång och träden stå friska och gröna. Jag har ett hus alldeles ensamt för oss och en mycket bra betjänt, som talar tyska, och en engelsk fru, som sköter om huset. Vänliga ansikten hvart jag ser. Jag är så lycklig och trifs så väl." — — —

Gång på gång under denna säsong kallades J. L. till hofvet för att medverka vid musikaliska soaréer. Drottning Viktoria tröttnade aldrig på att tala om hennes ljufva, rena röst och om det förtjusande behaget i hennes blygsamma sätt. Vid ett tillfälle kallade drottningen henne afsides och räckte henne ett dyrbart armband med dessa ord: "Jag måste ännu en gång uttrycka inte endast min beundran utan också min vördnad för er". — Man må besinna att världen ännu aldrig skådat en scenisk konstnärinna, som lefde ett så rent och tillbakadraget lif, som gaf stora summor till välgörande ändamål och som i allt visade att konsten var henne helig.

Men hur lysande än J. L:s triumfer voro på scenen i England, så var det dock inte genom dem hon vann hela Englands hjärta. Det vann hon genom oratoriet och genom sina sånger och visor i konsertsalen. Det var genom Elias, Messias och Skapelsen, genom Mendelssohns och Lindblads sånger, som hon sjöng sig in i det engelska folkets kärlek. Den andliga musiken passade särskildt J. L:s skaplynne, liksom det engelska folkets skaplynne. — Genom sitt stilrena och upphöjda föredrag af de stora mästarnas odödliga skapelser firade hon många och stora triumfer. Äfven de mest ryktbara oratoriesångerskor förbleknade inför J. L., då hon med sjäfullt uttryck och glödande inspiration tolkade: "Jag vet att min förlossare lefver — — —".

* * *

Redan vid omkring 25 års ålder, eller då J. L. stod på höjden af sitt europeiska rykte som dramatisk skådespelerska, började hon längta efter att få lämna scenen och det uppsplitande arbetet där. Vi få komma ihåg, att redan vid 9 års ålder teaterns portar slöto sig om henne. I bref till sina vänner talar hon nu upprepade gånger om sin längtan efter ro. Lifvet mellan kulisserna med dess intriger och kabaler var henne motbjudande. — Det har mycket talats om, att det var pietismen som kom J. L. att öfverge scenen, men om hon drifvits af religiöst svärmeri, så skulle hon näppeligen fortfarande besökt teatern för att se andra spela. Inte heller skulle hon ha behållit sin stora passion för dans. Saken var den, att hon kände sina krafter svika. Efter uppförandet af t. ex. Norma voro vanligen hennes nerver förbi under flera dagar, och alltsedan barndomen led hon mycket af svår hufvudvärk.

Men äfven om inte hennes beslut att lämna scenen bestämdes af religiösa skäl — nog påverkades hon själf betydligt af den engelska religiositeten. Det var särskildt i biskopshuset i staden Norwich, dit hon alltid var inbjuden att bo, då hon höll konserter i staden, som hon mottog så djupt allvarliga intryck, att hennes sinnesriktning präglades för lifvet. Men personliga upplevelser och hjärtesorger bidro också till att ge hennes tankar en allt mera allvarlig riktning.

Den 10 maj 1849 var J. L:s sista uppträdande på scenen — platsen var "Her Majesty's Theatre" och operan var Robert, där hon som vanligt tjugade som Alice.

Härefter ägnade hon sig uteslutande åt att sjunga på konserter och i oratorier och — hvad mera var — hon sjöng nästan uteslutande i välgörenhetssyfte. Inte nog med att hon besökte sjuka och lidande människor och sjöng för dem i deras hem — hon anslog vanligen hela inkomsten af konserterna till välgörande ändamål. Vistades hon i Sverige, så sjöng hon till förmån för de sceniska artisterna, för maskinisterna vid teatern eller för pensionskassor af ena eller andra slaget. Hon sjöng för blindinstitutet vid Manilla, för universiteten i Uppsala och Lund m. fl. institutioner. I England sjöng hon vid ett tillfälle ihop omkring 200,000 kr. på två månader, och hela summan skänktes till olika sjukhus. Sitt hjärtas

åstundan att skänka bort så mycket uttryckte hon en gång så: "Jag måste på något sätt äfven i handling visa min tacksamhet mot Gud, som gifvit mig så mycken framgång". — Och den uppfattningen frångick hon aldrig, att hon fått sina stora gåfvor för att gagna människorna, både genom att moraliskt och konstnärligt lyfta dem såväl som genom att pekuniärt understödja dem.

* * *

J. L. var af ett lifligt, impulsivt lynne med konstnärstemperamentets nervösa ombytlighet och ömtålighet. Hon hade egentligen mycket litet själförtroende och blef alltid disharmoniskt stämd inför ledsamheter och besvärligheter. Själ ansåg hon, att det var barnårens alla bittra erfarenheter, fattigdomen, rädslan för den häftiga och oersonliga modern samt det tidiga arbetet i teaterskolan, som pressat hennes nerver och gjort henne så ömtålig till lynnet. — Hennes karaktär var emellertid utan vank och lyte. Högmod och egenkärlek lågo långt ifrån henne, och hon gjorde aldrig någon affär af sig själf. Blef däremot hennes kammarjungfru eller betjänt opasslig, så kunde hon flera dagar uppskjuta en angelägen resa för deras skull. Det plågade henne alltid att se sig vara föremål för nyfikenhet, äfven i det mest lysande sällskap, och hon skydde inte att då helt frankt lämna hela härligheten och resa hem. Humbug och ytlighet voro hennes fasa — däremot var hon i allt till ytterlighet samvetsgrann. Vid repetitioner var hon alltid den första som kom och den sista som gick och den som var mest uppmärksam på anförarens anvisningar.

Sådan var hon, trots alla de exemplösa utmärkelser, som kommo henne till del. I alla länder kappades de förnämsta husen om att få hysa henne som gäst. Vid de flesta hof utnämndes hon till kunglig eller kejsarlig kammarångerska. Dyrbara smycken hörde till ordningen för dagen, ävensom medaljer och lagerkransar af guld och silfver eller i smickrande ordalag affattade adresser. Det hände i England, då hon kom resande, att stadens alla kyrkklockor ringde till hennes ära.

Allt sådant betydde emellertid så litet för henne. — "Det är få som ana", skref hon en gång till sin förmyndare i Stockholm, hofrättsrådet Munthe, "hur oändligt litet världen och dess ståt förmått berusa mitt sinne! Sill och potatis, en ren trästol och en d:o träsked att äta mjölkvälling med är hvad som kunde göra mig till barn och komma mig att hoppa af fröjd". — — Gåfvor glädde henne inte därför, att de voro dyrbara. En gång då änkedrottning Desideria bad henne välja sig ett guldarmband, bad hon med tårar i ögonen att för en gångs skull få sjunga utan annan gåfva än den lilla bukett af förgätmigej, som stod på drottningens bord. Drottningen gaf henne då de enkla blommorna, som tycktes göra henne gladare än om hon fått diamanter.

I yngre år tänkte J. L. aldrig på sitt utseende. Hon kände afsmak för att begagna smink och dylikt och bar ofta dräkter som inte klädde eller passade henne. Sedermera öfvertalades hon att mera tänka på sitt ytre, men modern brydde hon sig aldrig om att vara. —

Ingen har tvekat att gifva J. L. rangen af det 19:de århundradets mest framstående dramatiska sångerska. Hennes beundransvärda förmåga att lika konstnärligt framställa roller med de mest olika karaktärer, väckte det allra största uppseende. Och hon imiterade aldrig — hon skapade med snillet inspiration och gaf hvarje roll efter sin rent individuella uppfattning. Hon var alltid helt och fullt sig själf — hon litade på och hängaf sig åt ögonblickets ingifvelse, denna ingifvelse som hon förut utbedit sig i brinnande bön. Genom de allra finaste och uttrycksfullaste skiftningar i sång och spel kunde hon sålunda tydligt visa själsutvecklingen hos de karaktärer, hon hade att framställa. —

Hennes röst var en hög och glänsande sopran, något beslöjad i mellanregistret till följd af felaktig utbildning i de första ungdomsåren. De högsta tonerna hade en härlig silfverklang och väckte, liksom hennes pianissimo, allmän förvåning. Chopin talade med hänförelse om detta beundransvärda pianissimo, som trängde genom den största teater- och konsertsalong och nådde örat som en knappast hörbar, tjusande hviskning. Hon drillade med en näktergals ledighet. Dåtidens största sångerskor belägrade Garcia med begäran att få bli hans elever för att lära drilla så, som endast J. L. kunde det. Så fick den store mästaren en dag besök af den berömda, då redan 40-åriga sångerskan Schröder-Devrient, som sade, att hon i Berlin hört J. L., hvars sublimes sång och solida tekniska föredrag till den grad hänfört henne, att hon genast beslöt att resa till Paris för att konsultera denna beundrade sångerskas lärare, och nu bad hon att få bli Garcias elev.

"Pardon, Madame, om jag gör er uppmärksam på", svarade Garcia, "att J. L., då hon studerade hos mig, var i sin première jeunesse. En sångerska däremot, som uppnått de 30 åren — fortsatte G. med fransk artighet — "kan inte beräkna att kunna nå dit J. L. nått". Och med detta fick den bedagade konstnärinnan låta sig nöja. —

Oafsedt den högt uppdrifna tekniska färdigheten kunde J. L. i sin sång inlägga en så betagande känsla, en sådan smältande ljufhet, att det upprepade gånger hände under repetitionerna att både kör och orkester smälte i tårar. Med sitt intagande småleende tackade hon då för den ofrivilliga och sköna hyllning de gifvit henne.

Publiken kände alltid, att det hos J. L. var mera än sång — det var en personlighetens hemlighetsfulla kraft, som liksom trollband den. Detta intryck gjorde hon ända från sina tidigaste år. — "Då själen förnimmer hennes annalkande, igenkänner den liksom fjäten af en högrest ande, helgjuten och harmonisk", skref en af Tysklands mest framstående musikrecensenter.

Lägger man nu till allt detta hennes stora musikaliska bildning och sällsynt uppdrifna rutin — hon besatt en fullständig kapellmästaretalang — så förstår man att musikens stormän sådana som Brahms, Schumann, Mendelssohn, Meyerbeer, Chopin m. fl. sågo upp till henne med vördnad och beundran.

Mendelssohns yttrande om J. L. är de flesta bekant:

"Hon är en af de största konstnärinnor som lefvat och den största som jag känner". Brahms sade, sedan hennes konstnärsbana redan var avslutad, att "för hvarje gång han slog upp partituret till Skapelsen, så lyste de af henne sjungna sångerna likasom i guldglans".

Personligen voro dessa män fästade vid J. L. med varm tillgifvenhet. Men man må inte tro att hon i förhållande till dem endast var den mottagande. Hon var lika mycket den gifvande. Både hennes snille och den andliga atmosfär, i hvilken hon lefde, verkade sporrande och befruktande på deras skapande.

* * *

Ett år efter det J. L. lämnat scenen för att uteslutande ägna sig åt konsertsången och oratoriet, ombads hon enträget att komma öfver till Amerika. Rika amerikanare hade alltid svärmat omkring henne, och nu afslöt hon ett kontrakt med den bekante impressarien Barnum. Enligt detta kontrakt skulle J. L. sjunga på etthundrafemtio konserter. Barnum förband sig att ordna allting så, att hennes hälsa och röst inte skulle skadas. Alla omkostnader för resor och bostäder skulle betalas för primadonnan själf, hennes sällskapsdam och sekreterare. Dessutom skulle ställas till hennes förfogande kammarjungfru, betjänt och ekipage. För hvarje konsert skulle hon uppbära minst 3,600 kr., men mer om framgången blef stor. Och det blef den. Framgången blef öfverväldigande, och den förmögenhet J. L. förtjänade var furstlig. Alltsammans använde hon för välgörande ändamål.

Kvällen innan afresan skulle ske från Liverpool, satt hon i stillhet och skref till sina föräldrar, bad om deras välsignelse och att de ofta skulle tänka på henne. — Under tiden hade myndigheterna mycket hufvudbry för att ordna så för hennes affärd, att inga olyckshändelser skulle inträffa, ty hela staden antogs komma i rörelse för att få se en skynt af den dyrkade sångerskan. Och flera timmar i förväg måste hon ge sig af till fartyget genom alla möjliga smågator för att bli skyddad till lif och lem. Då fartyget lade ut dånade kanonerna och den oräkneliga folkmassan hurrade och ropade: Lefve Jenny Lind! Men den lilla kvinnan stod helt lugn bredvid kaptenen och viftade farväl med sin näsduk.

I ett bref från Boston till föräldrarna skildrar hon lifligt sina intryck under resan öfver Atlanten och fortsätter:

"Jag blef mottagen här i Amerika, så det var grufeligt. I Newyork har jag redan gifvit 6 konserter. En sal som rymmer 11,000 människor har hvarje gång varit öfverfylld. Här går det till i stort! Biljetterna här i Boston ha sålts på auktion, och den första betalades med öfver 2,000 kronor. Det är grufeligt hvad de måtte ha godt om pengar här!" —

På amerikaturnen medföljde bl. a. en framstående tysk komponist och pianist, hr Otto Goldschmidt. J. L. värderade mycket både hans person och hans ackompanjemang, där eljest sällan någon kunde tillfredsställa hennes stora fordringar. Innan turnén var avslutad gaf hon

MÄLARBADET

11 Handtverkaregatan 11.

BAD- TVÄTT- och STRYKINRÄTTNING

1:a klass i alla afsenden.

OBS! Simundervisning f. damer och herrar

R. T. 38 14 - 38 15

A. T. 93 43 - 93 44

denne musiker sitt hjärta och sin hand. Vigseln skedde i Boston den 5. febr. 1852. J. L. var då 31 år gammal — hennes man endast 23 år.

Efter återkomsten till Europa bosatte sig makarna först i Dresden, därefter i Düsseldorf och Hamburg, men flyttade 1858 till London, där Goldschmidt blef utnämnd till professor vid Musikaliska akademien.

Äktenskapet blef mycket lyckligt. De tre barn som föddes — två söner och en dotter — lefva ännu.

Med giftermålet avslutades emellertid inte J. L:s musiklif, utan makarna Goldschmidt följdes åt på mången turné genom Europa. — Man har anmärkt att J. L. begick en oförsiktighet, då hon vid äldre år som solist medverkade vid konserter och musikfester, helst hennes röst då aftagit betydligt och hon inte som förr ägde den i sin makt. Ännu vid 63 års ålder uppträdde hon på en konsert för välgörande ändamål vid Malvern Hills, där familjen Goldschmidts villa, Winds Point, var belägen.

* * *

Sista gången J. L. som sångerska gästade Sverige var våren 1850, innan hon företog sin Amerikaturné. Hon sjöng då på 8 konserter, och hela inkomsten tillföll Kungl. teatern. Inte ett öre ville hon behålla för sig själf. Fosterlandet, som hon ansåg sig ha att tacka för så mycket, skulle återgäldas. — Hon sörjde öfver att svenskarna blefvo, som hon tyckte, förytligade med åren, och att de, som folk, syntes förlora mer och mer af sin trofasta, redbara karaktär. Men aldrig upphörde hon att älska land och folk. — Sina föräldrar hade hon köpt ett litet ställe på landet, där de lefde i lugn och ro.

Innan hon lämnade Stockholm, sjöng hon vid en aftonsång i Jakobs kyrka — och sista söndagen, den 25 juni, vid aftonsången i Klara. De finnas, som ännu minnas J. L., då hon i den milda aftonbelysningen på västra läktaren i Klara kyrka sjöng solopartiet ur Elias "Då skola de rättfärdiga skina som solen" — — —

År 1876 besökte hon Sverige för allra sista gången — det var året innan hon firade sitt silfverbröllop.

Få lefnadsbanor ha varit så sagolika som J. L:s. Hon var — enligt konung Oscar II:s uttalande som Musikaliska Akademiens preses, — "lik en meteor, som sväfvat fram öfver en beundrande samtid". Men hon var ännu något mera. Hon var en konstnärinna, som genom sitt lif ville visa, att utan en förändligad personlighet, som uppbär konsten, denna mister sin lifskraft, sin idé, som är att lyfta människornas själar till det sublimum — till Gud själf. — Efter denna öfvertygelse inrättade hon sitt eget konstnärslif, hvilket i renhet och ljufhet söker sin like.

Hon dog i kretsen af de sina vid 67 års ålder den 2 november 1887.

Föreningsmeddelanden.

Ronneby F. K. P. R. hade den 12 okt. höstmöte. Fru Tonning redogjorde för "Kvinnornas deltagande i valrörelsen", därefter höll fru Anna Bugge-Wicksell föredrag öfver ämnet: "Några önskemål rörande den gifta kvinnans rättsliga ställning". Den 19 nov. antogs de af Centralstyrelsen föreslagna stadgeändringarna. Redogörelse lämnades af fru Tonning för den Internationella rösträttskongressen i Stockholm. Till centralstyrelsemedlemmar omvaldes fru A. Tonning och fröken T. Borg.

Ulricehamns F. K. P. R. hade den 9 november ordinarie höstmöte. Centralstyrelsens stadgeändringsförslag behandlades och beviljades af föreningen. Till Centralstyrelsemedlem för nästkommande år valdes telegrafkommisarien Hedvig Siedberg med fröken Ellen Envall som suppleant. Under aftonen förevisades af ordföranden särdeles lyckade skioptikonbilder från sommarens rösträttskongress och anknöts till desamma en och annan skildring af de stora högtidsdagarna. Aftonen avslöts med gemensam supé å stadshotellet.

Vid Linköpings F. K. P. R:s möte 20 nov. 1911 antogs i anledning af beslutet på Centralstyrelsens möte i Stockholm 20 juni 1911 enhälligt följande uttalande:

"Linköpings F. K. P. R. uttalar sitt ogillande och beklagande af 20-juni-beslutet, hvarigenom Centralstyrelsen kastat arbetet för kvinnorösträtten in på partipolitikens område."

"Ninon"
Damhandske

af

glacéläder.

Alla färger.

Kr. 1: 95.

"Lady"
Damhandske

af

glacéläder

med uppstickade sömmar.

Alla färger.

Kr. 2: 50.

A.-B. NORDISKA KOMPANIET

STUREPLAN — REGERINGSGATAN.

Pälsateljén (inneh. Albert Stridsberg)

Mästersamuelsgatan 37, 1 tr.,

hörnet af Malmskillnadsgatan.

Välsorterad lager af **Pälsvaror**.

Moderniseringar och reparationer billigt och omsorgsfullt.

Allm. tel. 115 85.

Rikstel. Norrm. 241.

BRODERIAFFÄR

Schweizerbrodyr, Spetsar, Väfnader, Knyplade spetsar passande till Jularbeten. Billiga priser! Rikhaltigt lager. Profver till landsorten franco.

Celia Lutteman

Saltmätareg. 3 B. n. b. h.

Allm. Tel. Br. 42 73 - - öppet 10—7.

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för $\frac{1}{4}$, 2:50 för $\frac{1}{2}$, och 1:25 för $\frac{1}{4}$ år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen*: Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst* 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller*: Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I Stockholms tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

Folkskolans Barntidning

utgifven och redigerad af STINA QUINT utkommer 1911 i sin tjugonde årgång.

Ett rikt illustrerad nummer hvarje vecka, 36 veckor under året.

Bästa och lämpligaste läsning för barn af alla samhällsklasser.

Prenumerera å närmaste postkontor. Pris för helt år Kronor 1:65, halft år 90 öre.

**ANNONSERA I
DAGNY.**

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halfva priset eller 7 $\frac{1}{2}$ öre pr mm.)

20-årig flicka

önskar i januari plats i familj som lärarinna för mindre barn. Har förut innehaft dylik plats. Svar till "Néa", Hagelsrum, p. r.

Ung flicka

som genomg. hushållskurs vid Kastrineholms pr. sk. önskar för vidare utbildning plats å präst- eller herrgård. Sv. tacksamt till "Huslig", Töreboda.

SMÅSKOLLÄRARINNA önskar under ferier 12 dec.—5 febr. plats i familj att hjälpa till med husliga sysslor. Äfven villig läsa med barn, om så önskas. Svar till »J.», Stallarholmen p. r.

Ung dam,

kunnig i bokföring, kassans handhafvande samt expeditionsgöromål, önskar plats till nyåret. Goda betyg och rek. Innehar plats men önskar ombyte. Svar märkt "Plats 1912", p. r. Falkenberg.

Bildad, huslig flicka

med vana och förmåga att sköta ett hem önskar plats till nyår som husföreståndarinna. Tacksam för svar till »30 år», Landskrona p. r.

Ung flicka

kunnig i alla inom hemmet förekommande göromål samt i väf- och sömnad söker plats (helst på landet) att med husmoders hjälp sköta hushållet. Tacksam för svar snarast möjligt till "Dec. 1911", Björketorp, p. r.

Enkel, hushållsvan flicka

önskar plats genast att sköta bättre ungherres hem eller i familj som husmoders verkliga hjälp, utmärkta betyg och rek finnes. Svar till "Plikttrogen", Trelleborg p. r.

Ung flicka

från godt hem, med god skolunderbyggnad, önskar plats i liten familj, helst i Stockholm. Svar till "Familjemedlem", Annonkontoret Svea, Norrköping.

Mot fritt vivre

önskas plats d. 1 jan. af ung flicka som två gånger i veckan är upptagen i stadens tjänst. Bra betyg och goda ref. Svar till "Familjemedlem", Skärsåtra, p. r.

Lärlarinna

önskar under ferierna 1 jan.—1 mars plats i familj att läsa med mindre barn. Någon lön önskas. Svar emotses tacksamt till »Lärlarinna 22», Arneberga.

23-årig Tysk lärarinna

(statsexamen) med prima referenser söker plats nu genast eller framdeles såsom guvernant i svensk familj. Emilie Haedge, Gehlsdorf, Rostock, Mecklenburg, Alexanderstrasse 5.

Medelålders dam

— skicklig i hushåll — med eget hem, söker självständig verksamhet. Svar märkta "E. M. E.", Gumælli Annonbyrå, Malmö, f. v. b.

Barnsköterska,

examinerad, önskar plats. Flerårig praktik. Goda rekommendationer. Lön 30 kr. i mån. Tacksam för svar till »24 år», Kungsäter.

BILDAD, musikalisk, gladlynt flicka önskar plats i fam. eller hos ensam dam nu eller på nyåret som hjälp och sällskap. Något van vid sjukvård och skrifgöromål. Svar till »25 år, musikalisk», Örbys hus, p. r.

LÄRARINNA önskar komma i godt hem på landet (helst i norra eller mellersta Sverige) för att deltaga i lättare sysslor mot liten lön. Svar emotses till "Familjemedlem", Röstänga p. r.

24-årig, enkel, bättre flicka

söker plats såsom hushållsfröken. Betyger finnes. Svar märkt »December», Postkontoret Vasagatan p. r., Göteborg.

Ung, gladlynt lärarinna

med lust och fallenhet för husliga sysslor önskar under julferierna 10 dec.—1 febr. plats, mot fritt vivre, i god familj, att deltaga i alla inom hus förekommande göromål. Svar till "Jultrefnad", Sv. Dagbladets exp., f. v. b.

UNG musikalisk flicka af god familj önskar anställning som hjälp och sällskap, guvernant eller dyl. i fin familj, helst i Stockholm eller större landsortsstad. Har genomgått 8-klassigt elementarläroverk, hushållsskola, väfkurs m. m. Svar till "Leonore", Jönköping p. r.

Ung flicka

som genomgått Fackskolan önskar plats i slutet af nov. eller början af dec. som hushållsfröken. Fina betyg. Någon lön önskas. Svar till "A. 22", Gäfle p. r.

Enkel flicka

med 6 års kontorsvana önskar plats på kontor eller i affär. Svar märkt "Små anspråk", Gumælli Annonbyrå, Malmö.

SOM verklig hjälp önskar ung flicka plats i bättre familj. Är villig att med verkligt intresse deltaga i allehanda göromål inom hemmet. Kan, om så önskas, biträda med skrifning. Svar till »Villig och intresserad», Mariestad p. r.

I engelsktalande familj antingen i Sverige eller utlandet önskar bildad flicka plats. Villig deltaga i husliga sysslor och lättare skrifgöromål. Svar till »På nyåret», under adress S. Gumælii Annonssbyrå, Stockholm, f. v. b.

Ex. Sjukgymnast

med bästa rekom. önskar genast plats i familj. Villig vara behjälplig med allehanda göromål, äfven undervisa nybörjare i musik. Svar till »Sjukgymnast», Sv. Dagbladets Exp., Stockholm, f. v. b.

Ung svensk flicka

från bättre hem önskar plats i Stockholm att gå frun tillhanda. Kunnig i enklare matlagning och husgöromål samt att ge barnen undervisning i musik. Någon lön önskvärd. Svar till »19 Jahre, Berlin W. 30, Postlagernd?».

LEDIGA PLATSER.

Husföreståndarinna,

fullt kompetent att förestå ett större fint hem i Malmö, önskas nu eller i januari. Den sökande bör vara barnkär samt kunnig i sömnad. Svar snarast till Malmö Stads Arbetsförmedling.

För en snäll elementarbildad (8 kl.)
flicka,

(något) kunnig i sömnad, finnes plats att tillse tre barn om 5, 8 o. 9 år med skyldighet att läsa läxor och undervisa den äldsta i musik samt för öfrigt vara husmodern till nytta och hjälp. — Betyg, rekommendationer och anspråk jämte fotografi till Fru A., Jönköping p. r.

Hushållerska,

duglig, kompetent att förestå sjukhuskök, får plats den 1 jan. å Lasarettet i Falun. Lön 500 kr. och allt fritt. Ansökan med betyg och fotografi torde snarast möjligt insändas till sysslomannen.

Husmodershjälp.

Ej allt för ung, i matlagning och hemmets öfriga sysslor fullt kunnig person kan nu genast erhålla plats i större landsorisstad hos liten familj med en jungfru. Svar med betygsafskrifter, hvilka återsändas, uppgift på muntliga referenser o. löneanspråk till »Fullt kunnig och pålitlig» under adress S. Gumælii Annonssbyrå, Stockholm, f. v. b.

Tecknare.

Herr eller dam, som kan prestera bevis för framstående förmåga att komponera och teckna vignetter m. m. och som kan textning, erhåller förmånlig plats hos större tryckeriofficin i Stockholm.

Svar till »Tecknare», Sv. Telegrambyråns Annonssaf., f. v. b.

För inträdessökande till

Seminarier för skolköks- eller landthushållsläraryrket

gifves vid Gestrilands Folkhögskola 1 dec.—15 maj en praktisk förberedande kurs för bildade flickor i hushåll (landthushåll), tillfälle till undervisning i landtbruksämnen, mjölkning, smådjurskötsel etc., undervisningsöfningar. Pris 45 kr. pr mån. i ett för allt. Referenser: Fröken Ida Norrby, Uppsala, Fröken Ingeborg Wallin, Stockholm. Närmare upplysningar och anmälningar till Fru Mia Ekelöf, Storvik.

Skicklig lärarinna,

frisk, snäll och stadgad får 1 febr. plats i stilla prästgård att undervisa åttaårig gosse och något hjälpa husmodern. Svar med betygsafskrift samt uppgift om anspråk, ålder m. m. till kyrkoherde W. Bergstrand, Långared.

Bildad, allvarlig flicka

önskas för några månader till familj i Stockholm som hjälp och sällskap för större barn. Kunnighet i sömnad önskvärd. Vidare upplysningar genom Fredrika Bremerförbundets Byrå, Stockholm, kl. 12—4.

LÄRARINNA, enkel och anspråkslös, musikalisk och helst något undervisningsvan önskas i ett stilla prästhem på landet, för 10-årig dotter. Svar med betyg och lönepr. till Fru M. Ahlén, Nossebro.

Kvinnlig korrespondent,

fullt hemmastadd i engelska och tyska språken, stenografi och maskinskrifning samt äfven med vana uti öfriga kontorsgöromål erhåller plats genast vid bruk i Dalarne. Anmälan jämte betygsafskrifter torde insändas till »Korrespondent 1911» under adr. S. Gumælii Annonssbyrå, Stockholm, f. v. b.

Kvinnlig Stenograf

En i stenografi och maskinskrifning fullkomligt hemmastadd dam, erhåller genast anställning å vårt Sekretariat.

Ansökningar, åtföljda af betygsafskrifter jämte uppgift å löneanspråk torde sändas till »Olympiska Spelen», Stockholm.

Organisationskommittén för Olympiska spelen i Stockholm 1912.

Stenograf o. Maskinskrifverska

fullt kompetent att stenografera på svenska och engelska samt helst äfven på tyska erhåller genast anställning.

Ansökningar innehållande uppgift om ålder, förgående verksamhet samt löneanspråk insändes till

GRAHAM BROTHERS

Stockholm.

Öfversköterske- och Föreståndarinnebefattningen

vid J. Selggrens sanatorium för bröstsjuka i Gäfle (45 pl.), är ledig att tillträdas den 1 januari 1911.

Förmåner: 700 kr. och allt fritt. Ansökningar torde insändas till Hälsovårdsnämnden i Gäfle före den 5 dec. 1911.

Tvättförestånderska.

Plats såsom tvättförestånderska vid Lunds hospital och asyl blir ledig den 1 januari 1912. Löneförmåner: 500 kr. jämte fria naturaförmåner. Sökandens ålder bör vara mellan 25 och 30 år, hon bör vara frisk och stark, praktisk och duglig, med förmåga att leda arbetena, hon bör vara fullt hemmastadd äfven i skrifning oeh räkning. Af sökanden skriven ansökan jämte betyg, som kunna tjäna att visa sökandens kompetens, insändas till **Hospitalskontoret, Lund**, där vidare upplysningar meddelas. Lund i oktober 1911.

L. B. 16453.

GYNNA ALLTID DAGNYS

ANNONSÖRER!

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m.

Muntliga och skriftliga

upplysningar genom

Fredrika-Bremer-

Förbundets Byrå,

54 Drottninggatan.

Sprid Veckotidningen DAGNY!

DEPOSITIONSRÄKNING

5 %

SPARKASSERÄKNING

4 1/2 %

KÖPMANNABANKEN,

Arsenalsgatan 9,
Södermalmstorg 8,
STOCKHOLM.
Aktiekapital 3,000,000 kr.

Sprid Dagny!

Wiréns Cina pomada, välgörande för hårväxten.

Erhålles i hvarje välförsedd parfymhandel samt direkt från

A. G. Wiréns Tvål- och parfymfabrik. (Grundad 1860.) Kgl. Hoflev.
21 Lilla Vattugatan 21 - - - Stockholm.

Gynna Dagnys annonsörer!

Kvinnliga Juridiska Byrån, Wallingatan 12.

Kontorstid 1/2, 10—4. Utför alla slags juridiska uppdrag. A. T. 18336

OBS.! Fredrika OBS.!

Bremer-Förbundet.

Å Fredrika Bremer-Förbundet
finnas anmälda lektionsgivare, in-
och utländska, hushållsbiträden af
olika slag, barnfröknar, kontorsbi-
träden, gymnaster m. m.

Mottagningstid kl. 12—4.

Adr. Drottninggatan 54, Stock-
holm.

Allm. tel. 48 16. Riks tel. 27 62.

På Lars Hökerbergs förlag:

En Paris-student-
skas dagbokaf Jane Pannier med förord af Dr
N. G. W. LAGERSTEDT. — Pris
1 Krona.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelg. 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Sprid DAGNY!

Sju präktiga äfventyrsböcker för barn o. ungdom.

Tsarens kurir. Berättelse för barn och ungdom.
Fritt efter Jules Verne af Alfred
Smedberg. 352 sidor med 47 illustrationer af Karl Aspelin. Kar-
tonnerad. Pris 75 öre.**Parzival.** En riddarsaga från medeltiden. Bearbetning
af Hugo Gyllander. 259 sidor. Med 45 illu-
strationer af Ingeborg Uddén. Kartonnerad. Pris 75 öre.**Sagogrottan i Sagoskogen.** En samling
sagor af
Harald Östenson. 303 sid., 50 illustrationer. Kartonnerad. Pris
75 öre.**Den hemlighetsfulla ön.** Berättelse för barn
och ungdom. Fritt
efter Jules Verne af Alfred Smedberg. 312 sidor, 44 illustratio-
ner af Brita Ellström. Kartonnerad. Pris 75 öre.**Hjälten bland hjältar** skildrade för barn och
ungdom af Marie Lou-
Charles G. Gordons lif och stordåd, ise Gagner, 304 sidor,
33 illustrationer af Edv. Berggren. Kartonnerad. Pris 75 öre.**Nybyggarna i Kanada.** Berättelse för barn
och ungdom. Bear-
betning efter Kapten Marryat af Anna Gustafsson. 296 sidor, 39
illustr. af Nils Larsson. Kartonnerad. Pris 75 öre.**I Guldslottets Rosengårdar.** Sagor och
berättelser
af Harald Östenson. 151 sid., 39 ill. Kartonnerad. Pris 75 öre
Erhålles i hvarje bokhandel eller direkt från

Folkskolans Barntidnings Förlag, Stockholm. (Stina Quint.)

Lektioner i Linnésömnad

(äfven blusar, barnkläder m. m.)
Praktisk metod, utan träckling.
Hvarje elev disponerar en symaskin.KARIN EGNÉR,
Stockholm.

Sibylleg. 36. R. T. 35 30. A. T. 21004.

EVA EGNÉR,
Malmö.

Fersens väg 2. Tel. 4490, ev. 4083.

Pälsvaruaffären

77 Drottning gatan 77

A. T. 264 29. Anders Andersson.

HANNA HEDSTRÖMS

Räntillverkning, 72 Stora Badstugatan,
Stockholm. Allm. Tel. 201 52.

Prenumerera på DAGNY!

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Kommunala yrkesskolor. Frågan inför sin lösning. Af *Axianne
Thorstenson.*Är de norska kvinnornas rösträtt en kvinnoaksseger?
Af *Hilda Sachs.*Madame Cruppi om den svenska kvinnan. Af *E. G. N—n.*
Svensk Hemslöjds utställning på Nordiska Museet. Af *Maria
Rieck-Müller.*Konst. En ny konsttidskrift. Af *M. C.*Folkskolans Barntidnings julböcker. Af *A. H—n.*Spridda drag ur Jenny Linds lif. II. Af *Maria Holmström.*
Föreningsmeddelanden.Prenumerations å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.